

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
19.04.2024 р. (протокол № 3)

Ректор Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
для здобуття освітнього ступеня бакалавра
за іншою спеціальністю (зі скороченим терміном навчання)

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Львів 2024

Тема 1. Вступ до конституційного права. Конституційне право як основа національного права

Конституціоналізм та його засади (свободи людини і поваги до людських прав, верховенства права, демократії). Конституційна демократія, конституційна держава.

Поняття конституційного права, його особливості. Конституційне право як основа національного права. Взаємозв'язок конституціоналізму та конституційного права. Конституційні цінності та принципи конституційного права (людська гідність, свобода, рівність і заборона дискримінації, народний та державний суверенітет, інші).

Предмет конституційного права. Конституційно-правові відносини та їх суб'єкти (людина, громадянин, народ, нація, громада, держава та її органи, інші).

Поняття та види джерел конституційного права. Джерела природного та позитивного права. Система джерел конституційного права в Україні. Закони як джерела конституційного права України. Конституційні та органічні закони. Міжнародно-правові акти як джерела конституційного права в Україні. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права. Доктрина дружнього ставлення до міжнародного права. Інші джерела конституційного права (акти, прийняті на референдумах; політико-правові акти; акти Конституційного Суду України; рішення ЄСПЛ; підзаконні нормативно-правові акти; конституційні звичаї).

Тема 2. Основи теорії конституції: природа, сутність, властивості

Природа конституції. Основні положення доктрини установчої влади. Сутність конституції. Конституція України як акт установчої влади народу; як документ, що гарантує основоположні права та свободи людини і громадянина; як акт обмеження державної влади.

Юридичні властивості конституції. Юридичне верховенство конституції; співвідношення юридичної сили Конституції України з міжнародними договорами, законами, актами, прийнятими на референдумах. Стабільність конституції, механізм забезпечення стабільності Конституції України. Пряма дія конституції. Горизонтальний ефект конституції.

Види конституцій (писані та неписані; кодифіковані та некодифіковані; гнучкі та жорсткі). Зміст і структура Конституції України. Конституційні цінності, принципи та норми.

Способи прийняття конституцій: установчі та неустановчі конституції. Прийняття конституції конституантою та парламентський спосіб прийняття конституції: спільні і відмінні риси. Процедура прийняття Конституції України 28 червня 1996 року. Застосування інституту референдуму у процесі прийняття установчих конституцій.

Процедура внесення змін до Конституції України.

Тема 3. Правовий захист конституції. Основні моделі та види конституційного контролю

Природа правового захисту конституції в конституційній державі. Сутність правового захисту конституції.

Поняття та види конституційного контролю. Моделі конституційного контролю. Конституційна юрисдикція та конституційна юстиція. Характерні риси та функції органів конституційної юстиції. Незалежність конституційного суду як передумова виконання його функцій. Проблема контрмжоритаризму. Судовий активізм в діяльності конституційних судів. Самообмеження конституційного суду та доктрина політичного питання.

Конституційний Суд України як спеціалізований орган конституційного контролю: завдання, порядок формування, структура.

Компетенція Конституційного Суду України. Особливості вирішення питання про конституційність законів та інших правових актів за конституційними поданнями уповноважених суб'єктів (підстави, порядок, наслідки). Вирішення питання про конституційність законів за конституційними скаргами осіб (умови, юридичні наслідки). Офіційне тлумачення Конституції (підстави, наслідки). Особливості вирішення питання про відповідність Конституції України міжнародних договорів, а також питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум. Контроль у процесі внесення змін до Конституції, а також за додержанням конституційної процедури імпічменту.

Конституційне провадження: форми звернення до КСУ, стадії конституційного провадження.

Акти Конституційного Суду України: юридична природа, види, порядок ухвалення та виконання. Поняття окремої думки до рішення КСУ. Особливості юридичної сили рішень Конституційного Суду України з конституційних скарг.

Тема 4. Конституційний лад України: сутність, засади, механізми захисту

Поняття та сутність конституційного ладу. Конституційний лад як устрій конституційної держави.

Засади конституційного ладу України: сутність, особливості, юридичне значення. Зміст засад конституційного ладу України: принцип свободи людини, визнання її найвищою соціальною цінністю; національний та народний суверенітет; державний суверенітет України; принципи верховенства права та правової держави; принцип демократичної держави; принцип соціальної держави; принцип політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності; республіканська форма правління; унітаризм; розподіл влади; визнання і гарантування місцевого самоврядування; принцип світської держави.

Національна державність України в правових актах (Декларації про державний суверенітет України, Акті проголошення незалежності України, Конституції України та актах Конституційного Суду України).

Державні символи як ознаки державного суверенітету. Інші атрибути державності (офіційна назва держави, національне гасло, національна грошова одиниця, державні нагороди тощо).

Державна мова: поняття, сутність, призначення, функції. Конституційні засади статусу державної мови в Україні. Сфери обов'язкового застосування державної мови в Україні. Захист державної мови в Україні.

Захист конституційного ладу: сутність, суб'єкти. Особливі правові режими: природа, призначення, характерні риси, функції. Правовий режим воєнного за законодавством України: підстави, порядок запровадження, особливості, гарантії повернення до звичайного режиму. Правовий режим надзвичайного стану за законодавством України: підстави, порядок запровадження, особливості.

Тема 5. Конституційні засади функціонування громадянського суспільства. Громадські об'єднання та політичні партії

Громадянське суспільство: сутність, структура, конституційні засади функціонування. Конституційний принцип багатоманітності та юридичні механізми засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні. Доктрина «демократії, здатної себе захистити» («обороздатної демократії»).

Громадські об'єднання: поняття, види, принципи створення та діяльності в Україні.

Політичні партії в Україні: порядок створення, принципи діяльності. Заборона політичних партій в Україні.

Держава і церква в Україні: реалізація принципу світської держави.

Тема 6. Конституційний статус особи в Україні

Принципи конституційного статусу особи в Україні.

Природа та сутність інституту громадянства. Множинне громадянство. Громадянство ЄС та національне громадянство. Поняття та принципи громадянства України. Способи набуття громадянства. Підстави та умови набуття громадянства України. Обставини, що виключають прийняття до громадянства України. Припинення громадянства України. Органи, що вирішують питання громадянства.

Природа й сутність конституційних (основоположних) прав та свобод особи. Права людини як першоджерело конституційного права. Еволюція розуміння прав людини. Основні властивості прав людини. Людська гідність як джерело прав людини. Невідчужуваність, невіддільність, невичерпність та взаємозалежність прав людини. Універсальний характер основоположних прав. Міжнародно-правові стандарти основоположних прав та свобод. Особисті права та свободи: природа, сутність, обсяг захисту. Політичні права: природа, сутність, межі, конституційні гарантії. Соціально-економічні та культурні права і свободи: природа, сутність, конституційні гарантії та обсяг захисту Конституційні обов'язки особи в Україні.

Негативні і позитивні обов'язки держави щодо гарантування прав і свобод. Легітимні обмеження конституційних прав та свобод. Критерії легітимного обмеження. Сутність трьохскладового тесту. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Конституційні засади судового захисту прав особи національними судами та ЄСПЛ.

Особливості конституційного статусу закордонних українців. Гарантування прав національних меншин та корінних народів в Україні. Особливості конституційного статусу внутрішньо переміщених осіб. Конституційний статус іноземців та осіб без громадянства в Україні. Особливості конституційного статусу біженців в Україні.

Тема 7. Вибори та референдуми в Україні

Природа та сутність прямого народовладдя. Народна законодавча ініціатива та інші форми прямого народовладдя в Україні.

Поняття та види виборів. Активне та пасивне виборче право. Виборчі цензи.

Поняття виборчої системи. Мажоритарна виборча система абсолютної більшості; відносної більшості. Пропорційна виборча система із закритими та відкритими списками кандидатів.

Виборчі системи України. Виборча система, що застосовується в Україні на президентських виборах. Парламентські вибори: особливості виборчої системи України. Виборчі системи, що застосовуються в Україні на місцевих виборах.

Сутність референдуму, історія інституту та його поширення в практиці сучасних конституційних держав. Види референдумів у теорії та за законодавством України. Предмет всеукраїнського референдуму. Питання, що не можуть бути винесені на референдум. Особливості формулювання питань, що виносяться на всеукраїнський референдум. Законодавчі особливості призначення та проведення всеукраїнського референдуму: щодо внесення змін до Конституції України; щодо зміни території України; за народною ініціативою; з інших питань.

Акти, прийняті на референдумі, проблеми їх реалізації.

Проблеми правового регулювання місцевого референдуму.

Тема 8. Конституційно-правовий статус Президента України

Президент України як глава держави. Місце Президента в системі органів державної влади України.

Представницький мандат Президента України. Порядок обрання та вимоги до кандидата на пост Президента. Недоторканність Президента.

Конституційні підстави припинення повноважень Президента України. Підстави та процедура імпічменту. Самоусунення Президента від виконання конституційних повноважень.

Функції та компетенція Президента України.

Допоміжні органи та установи при Президентові України. Офіс Президента України. Представники Президента України.

Тема 9. Законодавча влада в Україні

Природа та сутність законодавчої влади. Верховна Рада України як парламент: виборний, представницький, колегіальний, періодично-змінний, законодавчий орган.

Загальна характеристика функцій парламенту. Місце Верховної Ради України в системі органів державної влади. Компетенція Верховної Ради України. Повноваження ВРУ у сферах: виключного законодавчого регулювання (ст. 92 Конституції України); взаємовідносин із виконавчою владою; взаємовідносин із судовою владою; національної безпеки та оборони; територіального устрою та взаємовідносин із місцевим самоврядуванням. Контрольні повноваження ВРУ та особливості їх здійснення.

Загальна характеристика структури парламенту. Бікамералізм і перспективи реформування структури українського парламенту.

Парламентська фракція. Парламентська більшість (коаліція), парламентська меншість. Погоджувальна Рада Верховної Ради України.

Голова і заступники Голови Верховної Ради України. Апарат Верховної Ради України. Парламентські комітети і комісії.

Правова природа та зміст депутатського мандату. Конституційні підстави та процедури припинення повноважень народного депутата України. Депутатський індемнітет та імунітет: зміст, обсяг. Права і обов'язки народного депутата України. Обов'язок народного депутата голосувати особисто та його юридичне забезпечення. Гарантії депутатської діяльності.

Тема 10. Кабінет міністрів України, інші органи виконавчої влади

Поняття та правова природа Уряду – Кабінету Міністрів України. Місце Уряду в системі органів державної влади.

Порядок формування, склад і структура Кабінету Міністрів України. Функції та компетенція Кабінету Міністрів України. Відповідальність КМУ.

Загальна характеристика системи органів виконавчої влади. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій.

Тема 11. Конституційні засади правосуддя в Україні

Поняття, принципи та функції правосуддя. Загальна характеристика конституційних засад правосуддя.

Система судоустрою України. Конституційно-правовий статус суддів в Україні.

Вища рада правосуддя. Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Органи суддівського самоврядування.

Конституційно-правовий статус прокуратури України. Конституційні засади функціонування адвокатури в Україні.

Тема 12. Державно-територіальний устрій України. Тимчасово окуповані території

Державна територія та державний кордон України. Територіальне верховенство держави.

Поняття державно-територіального устрою. Конституційні засади державно-територіального устрою України. Система адміністративно-територіального устрою України.

Поняття та види автономій. Конституційно-правова природа автономії Криму.

Правовий статус міст зі спеціальним статусом.

Правовий режим тимчасово окупованих територій.

Тема 13. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні

Природа та сутність місцевого самоврядування. Характерні риси муніципальної влади. Відмінності місцевого самоврядування від державного управління в територіальних одиницях.

Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування (Європейська Хартія місцевого самоврядування).

Загальна характеристика системи місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада: сутність, форми безпосередньої діяльності, предмети відання. Статут територіальної громади. Об'єднання територіальних громад.

Органи місцевого самоврядування базового (село, селище, місто), районного та регіонального рівнів територіального устрою.

Правовий статус депутатів місцевих рад.

Місцеве самоврядування у містах зі спеціальним статусом.

Джерела для підготовки

I. Правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Акт проголошення незалежності України. Постанова Верховної Ради УРСР від 24.08.1991 р. № 1427: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
3. Декларація про державний суверенітет, прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
4. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Прийнятий 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/995_043
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Прийнятий 16 грудня 1966 року 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
7. Міжнародна конвенція ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21.12.1965. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_105
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. (зі змінами та доповненнями) URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
9. Про ратифікацію Протоколу №6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який стосується скасування смертної кари. Закон України “від 22 лютого 2000 р.// http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_802
10. Статут Організації Об'єднаних Націй, підписаний в м. Сан-Франциско 26 червня 1945 р. URL: http://www.un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf
11. Статут Міжнародного Суду ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
12. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин від 18 грудня 1992 року. Прийнята резолюцією 47/135 Генеральної Асамблеї ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318#Text
13. Європейська конвенція про громадянство, 1997 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_004#Text
14. Рамкова конвенція про захист національних меншин. Страсбург, 1 лютого 1995 року. Закон про ратифікацію №703/97-ВР від 09.12.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text
15. Конвенція про статус біженців (28.07.1951 р.). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_011
16. Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні. Рада Європи. (від 05.02.1992). URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_318
17. Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин. Страсбург, 5 листопада 1992 року. Закон про ратифікацію № 802-IV від 15.05.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text
18. Європейська хартія місцевого самоврядування, 15.10.1985. Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036
19. Про Державний Гімн України. Закон України від 06.03.2003. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/602-15>
20. Про громадянство України. Закон України від 18.01.2001 № 2235-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>

21. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України від 25.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
22. Про військово-цивільні адміністрації. Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
23. Про правовий режим надзвичайного стану. Закон України від 16 березня 2000 р. № 1550-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1550-14>
24. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12.05.15 р. № 389-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-19/print1488580735927399>
25. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції. Закон України від 2 вересня 2014 року № 1669-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text>
26. Про правотворчу діяльність. Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
27. Про міжнародні договори в Україні. Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
28. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23 лютого 2006 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
29. Про відновлення дії окремих положень Конституції України. Закон України від 21 лютого 2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/742-18>
30. Про Конституційний Суд України. Закон України від 13 липня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
31. Про громадські об'єднання. Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
32. Про політичні партії в Україні. Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
33. Про основні засади молодіжної політики. Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>
34. Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху. Закон України від 17.12.2019 № 385- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-20#Text>
35. Про свободу совісті та релігійні організації. Закон України від 23.04.1991 № 987-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
36. Про особливості користування Андріївською церквою Національного заповідника «Софія Київська». Закон України від 18.10.2018 № 2598-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2598-19#Text>
37. Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» щодо назви релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України та/або тимчасово окупувала частину території України. Закон України від 20.12.2018 № 2662-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-19#Text>
38. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. Офіційний вісник України. 2012. № 76. Ст. 65.
39. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005, № 52, с. 2693, стаття 56.
40. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>
41. Декларація прав національностей України від 01.11.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12>

42. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
43. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
44. Про імміграцію. Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2491-14>
45. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
46. Про національні меншини (спільноти) України. Закон України від 13 грудня 2022 року № 2827-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text>
47. Про закордонних українців. Закон України від 4 березня 2004 року № 1582-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text>
48. Про всеукраїнський референдум. Закон України від 26.01.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>
49. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>
50. Про Центральну виборчу комісію. Закон України від 30.06.2004 № 1932-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>.
51. Про політичні партії в Україні. Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-IX#Text>
52. Про громадські об'єднання. Закон України від 22 березня 2012 року. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
53. Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україні. Закон України від 22 травня 2022 року. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text>
54. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпичмент). Закон України від 10 вересня 2019 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20#Text>
55. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
56. Про Рахункову палату. Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
57. Про комітети Верховної Ради України. Закон України. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 19. - Ст.134 (Із змінами, внесеними згідно Закону від 14.07.98 р., ВВР, 1998, № 40-41, ст.. 250, Закону від 10.02.2000 р., ВВР, 2000, № 12, ст..96, Закону від 22.02.2000 р., ВВР, 2000, № 13, ст.. 107).
58. Про статус народного депутата України. Закон України від 17 листопада 1992 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
59. Про судоустрій і статус суддів. Закон України від 02.06.2016 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
60. Про Вищу раду правосуддя. Закон України від 21.12.2016 // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>
61. Про прокуратуру. Закон України від 14.10.2014 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
62. Про державний кордон України. Закон України від 04.11.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 2, ст. 5.
63. Про столицю України - місто-герой Київ. Закон від 15.01.1999 № 401-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=401-14>
64. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Закон від 15 квітня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

65. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях. Закон 18 січня 2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>
66. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України, 21.05.1997. Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
67. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України, 05.02.2015 № 157-VIII Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
68. Про органи самоорганізації населення. Закон України, 11.07.2001. Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>
69. Про текст Конституції України в редакції 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями, внесеними законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII. Постанова ВРУ від 22 лютого 2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/750-18>
70. Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України. Постанова Верховної Ради України від 22.02.2014 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/757-VII>
71. Регламент Конституційного Суду України. Затв. Постановою Конституційного Суду України від 12.09.2018 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>
72. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Волков проти України». URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_947
73. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004. Справа про призначення судом більш м'якого покарання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>
74. Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 (справа про застосування української мови). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99#Text>
75. Рішення Конституційного Суду України від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016 (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16#Text>
76. Рішення Конституційного Суду України від 11 липня 1997 р. №3-зп/1997 (справа щодо конституційності тлумачення ВРУ статті 98 Конституції України) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-97>
77. Рішення Конституційного Суду України від 03.10.1997 № 4-зп (справа про набуття чинності Конституцією України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v004p710-97>
78. Рішення Конституційного Суду України від 5 жовтня 2005 р. №6-рп/2005 (справа про здійснення влади народом) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05>
79. Рішення Конституційного Суду України від 16.04.2008 р. №6-рп/2008 (справа про прийняття Конституції та законів на референдумі) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v006p710-08>
80. Рішення Конституційного Суду України від 30.09.2010 № 20-рп/2010 (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10>
81. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України "Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів" від 20 червня 2019 року № 6-рп/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-19#Text>
82. Рішення Конституційного Суду України від 11 липня 1997 р. Справа щодо конституційності тлумачення Верховною Радою України статті 98 Конституції України.

- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-97?test=dCCMfOm7xBWMgx3EZimWhU8XHI46Qs80msh8Ie6#Text>
83. Рішення Конституційного Суду України №6-рп/2005 від 5 жовтня 2005 р. Справа про здійснення влади народом. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-05#Text>
 84. Рішення Конституційного Суду України № 1-р(II)/2022 від 6 квітня 2022 року. Справа про посилення соціального захисту військовослужбовців. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-22#Text>
 85. Про правовладдя. Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційської комісії). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev2-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev2-ukr)
 86. Рішення Конституційного Суду України № 1-р/2021 від 14.07.2021 р. щодо ЗУ «Про забезпечення функціонування української мови як державної. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text>
 87. Рішення Конституційного Суду України № 13-рп/2007 від 20 грудня 2007. Справа про розповсюдження іноземних фільмів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-07#Text>
 88. Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/1999 від 14 грудня 1999 року. Справа про застосування української мови. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99#Text>
 89. Рішення Конституційного Суду України № 10-р/2019 від 16 липня 2019 року. Справа щодо відповідності Конституції України Закону України „Про освіту“. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/10_p_2019_0.pdf
 90. Рішення Конституційного Суду України від 16.07.2019 р. № 9-р/2019. Справа щодо Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-19#n2>
 91. Рішення Конституційного Суду України № 5-р/2018 від 22 травня 2018 року. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/5_p_2018.pdf
 92. Рішення Конституційного Суду України № 12-р/2018 від 18 грудня 2018 року. Справа про соціальний захист ветеранів війни та членів їхніх сімей. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/12_r_2018.pdf
 93. Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 12 жовтня 2022 року № 7-р(II)/2022. Справа щодо соціальних гарантій для захисників і захисниць України. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/7-rii2022_0.pdf
 94. Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 22 березня 2022 року № 3-р(II)/2023. Справа щодо гарантованості пенсії, що є основним джерелом існування, не нижче прожиткового мінімуму. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3-rii2023.pdf>
 95. Рішення КСУ №11-рп/99 від 29 грудня 1999 р. Справа про смертну кару. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99>
 96. Рішення Конституційного Суду України від 16.07.2019 р. № 9-р/2019. Справа щодо Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-19#n2>
 97. Рішення Конституційного Суду України від 1 червня 2016 р. № 2-рп/2016. Справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-16#Text>
 98. Висновок Конституційного Суду України від 30 січня 2016 року № 2-в/2016 щодо відповідності доопрацьованого законопроекту про внесення змін до

- Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002v710-16/print1488579163085202#Text>
99. Рішення Конституційного Суду України від 24 квітня 2018 року №3-р/2018 (щодо конституційності ч.6 ст. 216 КПК України). URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3-p.pdf>
 100. Рішення Конституційного Суду України від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016. Справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 8 вересня 2016 року. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/6-pn-2016.pdf>
 101. Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 12 жовтня 2022 року № 7-р(II)/2022. Справа щодо соціальних гарантій для захисників і захисниць України. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/7-rii2022_0.pdf
 102. Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 22 березня 2022 року № 3-р(II)/2023. Справа щодо гарантованості пенсії, що є основним джерелом існування, не нижче прожиткового мінімуму. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/3-rii2023.pdf>
 103. Рішення Конституційного Суду України від 10.12.2003 №19-рп/2003 (справа щодо недоторканності та імпічменту Президента України). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-03>

II. Підручники та навчальні посібники

1. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, О.М. Лисенко, А.А. Мелешевич. К.: ВАІТЕ, 2021. 528 с.
2. Конституційне право: навч. посіб. за заг. ред. Д. Терлецького. Одеса: Фенікс, 2023. 584 с.
3. Конституційне право України: підручник, за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
4. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 328 с.
5. Бориславська О.М., Різник С.В. Організація державної влади в сучасному світі: конституційно-правова енциклопедія. Львів: ПАІС, 2013. 456 с.
6. Стецюк П. Основи теорії конституції та конституціоналізму. Львів: Астролябія, 2003. 219 с.
7. Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці: нач. посібн. За заг. ред. Проф. Т.М. Слінько, доц. Л.І. Летнянчина. Харків: Право, 2023. 368 с.
8. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції : Навч. посіб. Х.: Консум, 2002. 294 с.

III. Наукові статті, монографії та інші джерела

1. Байрачна Л.К. Концепція самообмеження суду: доктрина «політичного питання». *Конституційна та адміністративна процедура: міжнародний досвід та національна практика*. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (2 травня 2023р., Чернівці)/ редкол.: О.В. Щербанюк та ін. Чернівці: 2023. 193 с.С.6-10

2. Барабаш Ю. Г. Дихотомія правової демократичної, соціальної державності – тонка грань українського конституціоналізму. *Право України*. 2010. № 7. С. 24-32.
3. Барабаш Ю. Установча влада Українського народу як конституційний феномен. *Право України*. 2009. № 11. С. 73-79. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28729/10-Barabash.pdf?sequence=1>
4. Барабаш Ю.Г. Демократія в системі цінностей конституційного ладу (за матеріалами практики Конституційного Суду України). *Вісник Конституційного Суду України*. 2009. № 5. С. 89-97.
5. Барабаш Юрій, Берченко Григорій. Чи здатна захистити себе демократія в умовах війни? (на досвіді державного будівництва під час російської агресії). *Law of Ukraine/Pravo Ukraini*. №1 (2023).
6. Бернацький Богдан. Національні та європейські стандарти щодо заборони політичних партій. *Український часопис конституційного права*. 2018 №4(9). 122-131. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.4.2018.5>
7. Бондаренко Б. (2020). Формування складу конституційного суду як складова механізму забезпечення його незалежності. *Український часопис конституційного права*. 2020 №1(14). 26-37. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.1.2020.3>
8. Бориславська О. М. Загальноєвропейські конституційні цінності як основа європейської моделі конституціоналізму. *Часопис Київського університету права*. 2015. №2. С. 54-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_2_14
9. Бориславська О. М. Українська мова як державна: європейські стандарти та національні особливості правового регулювання. *Український часопис конституційного права*. №3 (2017). С.10–18. URL: <https://www.constjournal.com/wp-content/uploads/issues/2017-3/pdfs/1-olena-boryslavska-ukrainska-mova-yak-derzhavna-yevropeiski-standarty-natsionalni-osoblyvosti-pravovoho.pdf>
10. Бориславська О. Сутність конституціоналізму: конституціоналізм як ідеологія, доктрина та практика обмеженого правління. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2015. Випуск 61. С. 247-256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2015_61_30
11. Бориславська О.М. Конституційна юрисдикція в умовах європейської моделі конституціоналізму. *Право України*. 2018. № 4. С. 93–107.
12. Васильченко О. П. Основні властивості джерел конституційного права України. *Держава і право*. 2010. Вип. 50. С. 186-190. URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34692/30Vasylychenko.pdf?sequence=1>
13. Водянніков О. Конституціоналізм в екстремальних умовах: установка і встановлені влади в кризові періоди. *Український часопис конституційного права*. 2021. № 4. С. 8–37. DOI: 10.30970/jcl.4.2021.2
14. Габермас Юрген. Громадянство і національна ідентичність. Умови громадянства: 3б. ст. / Під редакцією Варга ван Стінбергена. К., 2005 С. 49-70. URL: <http://litopys.org.ua/rizne/haber.htm>
15. Гранат Мирослав. Значення гідності людини у конституційному праві. *Український часопис конституційного права*. 2016. №1. С. 59-65. URL: <http://www.constjournal.com/arhiv>
16. Гураль П. Ф. Поняття і сутність громадянського суспільства. *Вісник Львівського національного університету. Серія юридична*. 2012. Вип. 55. – С. 105-110.
17. Єзеров А. Конституційна безпека як складник національної безпеки України. *Український часопис конституційного права*. 2017. № 2. С. 60-67.
18. Кириченко Юлія, Чоудрі Суджит. Парламент України у воєнний час. *Український часопис конституційного права*. 2022 №2(23). 59-63. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.2.2022.6>
19. Ключковський Ю. Суверенітет: держави, нації чи народу? *Публічне право*. 2013. № 3

- (11)
20. Ключковський Ю. Суверенітет: держави, нації чи народу? *Публічне право*. 2013. № 3 (11).
 21. Кобрин В. С. Політико-правові передумови російсько-української війни 2022 року. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2022. P. 1165- 1169.
 22. Кобрин В. Система державних свят як чинник національної ідентичності в умовах воєнної агресії Російської Федерації проти України. *Незалежність України: права людини та національна безпека*: збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 20 травня 2022 року) / Національний університет «Львівська політехніка»; упоряд. Л. В. Ярмол. Львів: Галицька видавнича спілка, 2022. С. 129-132.
 23. Козюбра М. І. Конституційне право: галузь права чи особлива базова підсистема – стрижень національної системи права. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Том 3. С. 70-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2019_3_11
 24. Козюбра М.І. Верховенство права і Україна. *Право України*. 2012. №1-2. С. 30-63.
 25. Колісник В.П. Сутність конституціоналізму, конституційна доктрина та головні доктринальні підходи до визначення конституційного ладу. *Право України*. 2013. № 12. С. 71-92.
 26. Колодій А. М. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми і шляхи розбудови. *Право України*. 2010. №7. С. 12-17.
 27. Коцюруба Ольга. Вплив держави на політичні партії: погляд крізь призму агресії Російської Федерації проти України. *Український часопис конституційного права*. 2022 №2(23). 23-42. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.2.2022.3>
 28. Коцюруба Ольга. Досвід реформування правил партійного фінансування в Україні: головні досягнення і відкладені зобов'язання. *Український часопис конституційного права*. 2023 №3(28). 29-55. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.3.2023.3>
 29. Крусян А. Роль та значення конституційних законів у системі сучасного українського конституціоналізму. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2009. Вип.48. С. 88-94.
 30. Лемак Василь. Соціально-економічні права людини в контексті верховенства права: вітчизняний досвід закріплення та застосування. *Вісник Академії правових наук*. 2010. №1 (60). С. 40-48.
 31. Летнянчин Л. І. Пряма дія норм Конституції України: від принципу до практичного застосування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 4(91). С. 118. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/_VA=8__4_2017-115-127.pdf
 32. Летнянчин Л.І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики /Л.І Летнянчин. Х., 2002. 211 с.
 33. Лотюк О. С. Принципи громадянства України відповідно до Конституції України. *Право України*. 199. №7. С. 9-12.
 34. Погребняк С. Закріплення основоположних принципів права в Конституції України. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 4. С. 31-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2009_4_4
 35. Рабінович С. Критерії конституційності обмежень прав людини: можливості уточнення в Основному Законі України. *Право України*. 2012. № 8. С. 139-145.
 36. Речицький В. В. Конституційне АБВ. Харків: ТОВ «Видавництво «Права людини», 2016. 408 с. URL: <https://library.khpg.org/index.php?id=1482439082>
 37. Речицький В. В. Конституціоналізм. Коротка версія. читанка з конституціоналізму для зацікавлених. Харків: Харківська правозахисна група, Права людини, 2014. 264 с. URL:

- https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12247/4/Rechytskyi_Constitutionalism_2014.pdf
38. Речицький В. В. Конституціоналізм. Коротка версія. Читанка з конституціоналізму для зацікавлених. Харків: Харківська правозахисна група. Права людини, 2014. 264 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12247/4/Rechytskyi_Constitutionalism_2014.pdf
 39. Різник С. Конституційність нормативних актів: сутність, методологія оцінювання та система забезпечення в Україні: монографія / С. В. Різник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 542 с.
 40. Різник С. Про поняття конституційності нормативних актів. *Український часопис конституційного права*. 2020, № 2. С. 3-11. URL: <https://www.constjournal.com/wp-content/uploads/issues/2020-2/pdfs/1-serhii-riznyk-pro-poniattia-konstytutsiinosti-normatyvnykh-aktiv.pdf>
 41. Савчин М. В. Конституціоналізм і природа конституції: Монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2009. 372 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/510/1/Savchyn_The%20Constitutionalism%20and%20Nature%20of%20Constitution.pdf
 42. Савчин М. Забезпечення конституційного порядку та стан війни. *Український часопис конституційного права*. 2017. № 2. С. 39-59. URL: <https://www.constjournal.com/pub/2-2017/zabezpechennia-konstytutsiinoho-poriadku-stand-viiny/>
 43. Савчин Михайло. *Конституціоналізм і війна*. *Український часопис конституційного права*. 2022 №2(23). 3-14. DOI: <https://doi.org/10.30970/jcl.2.2022.1>
 44. Совгіря О. Предмет конституційного права України: аксіологічна складова на сучасному етапі. *Український часопис конституційного права*. 2016. № 1. С. 41-46 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukjourcoml_2016_1_9
 45. Стецюк П. Державні символи України: конституційно-правова характеристика. *Вісник Конституційного Суду України*. 2004. № 6. С. 103-115. URL: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/22.03.2004-6.pdf>
 46. Стецюк П. Конституція України як цінність, гарантія національної державності Українського народу. Львів, Астролябія. 2004. 31 с.
 47. Стецюк П. Офіційна назва держави: конституційно-правова характеристика. *Правова держава*. 2004. Вип. 24. С. 147-154.
 48. Терлецький Д. Джерела конституційного та міжнародного права: співвідношення та взаємодія. *Право України*. 2005. № 9. С. 131-135.
 49. Терлецький Д. С. Нетрадиційні джерела конституційного права. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посібн. / за ред. М.П. Орзіха. К. : Юрінком Інтер, 2010. С. 98-133.
 50. Федоренко В. Л. Рішення всеукраїнського референдуму та їх юридична природа: проблеми конституційної теорії та практики. *Вибори та демократія*. 2010. №4. С. 4-10.
 51. Федоренко В.Л. Суб'єкти конституційно-правових відносин в Україні та їх система. *Бюлетень міністерства юстиції України*. 2011. №4. С. 27-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2011_4_6
 52. Христова Г. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини як новий напрям дослідження у вітчизняній теоретичній юриспруденції. *Вісник академії правових наук України*. 2012. № 2. С. 30-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varnyu_2012_2_5
 53. Чушенко В. Зміст понять „людина і громадянин” у Конституції України. *Вісник ЛНУ ім. І. Франка. Серія юридична*. Вип. 37. С.213-217.
 54. Чушенко В. Проблеми формування соціально-організованого суспільства в Україні. *Право України*. 2005. №4. С. 104-107.

55. Шаповал В. Джерела конституційного права України: питання теорії та практики. *Право України*. 2014. № 9. С. 155-170.
56. Шаповал В. Основні характеристики конституційного права. *Вісник Конституційного Суду України*. 2003. № 6. С. 60-70. URL: <http://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/26.01.2003-6.pdf>
57. Шаповал В. Феномен прав і свобод людини та громадянина (теоретико-правовий та конституційний аспекти). *Право України*. 2015. № 2. С. 24-46.
58. Шаповал В.М. Сутнісні характеристики конституції як основного закону держави. *Право України*. 2008. №10. С.4-12. URL: file:///Users/Olena/Downloads/content-pravoukr-2008-10-pravoukr_2008_10.pdf
59. Шевчук С. Історія конституціоналізму: від святого письма до конституційного тексту. Елементи конституціоналізму. *Юридичний журнал*. 2008. №10. С.51-56. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3040>
60. Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2010. № 2. С. 55–64.